

راه‌نمای گزارش پایان نامه‌های دانشجویی

مدیریت امور سازمان و برنامه ریزی – اداره برنامه ریزی و تحقیقات

تاریخ تنظیم: مهر ۱۳۹۵

پایان نامه یا تز یا رساله نوشتاری است منطبق بر پروپوزال که دانشجویان در موضوعی خاص مربوط به رشته تحصیلی خود، برای دریافت مدرک تحصیلی می نویسند.

یکی از اهداف ارائه پایان نامه یا رساله، آشنایی دانشجویان با نحوه نگارش و تنظیم مطالب یک موضوع علمی پژوهشی است این راهنما به شیوه ساده‌ای نگاشته شده و می‌تواند دانشجویان را تا رسیدن به یک پایان نامه کامل همراهی کند. به‌منظور ایجاد هماهنگی در نحوه نگارش و تنظیم پایان نامه‌ها، ضروری است دانشجویان نکات ذیل را در هنگام نگارش و تنظیم صفحات پایان نامه رعایت نمایند.

در ادامه مطالب و نکات مورد نیاز جهت رعایت در نگارش و تدوین پایان نامه دانشجویی به ترتیب ارائه شده است.

« ترتیب مطالب پایان نامه »

۱. جلد روی پایان نامه (زرکوب) شامل آرم دانشگاه، نام دانشگاه، نام دانشکده، پایان نامه یا رساله جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد/دکتری، رشته، عنوان پایان نامه، استاد راهنما، دانشجو، ماه و سال می‌باشد.
۲. صفحه سفید
۳. صفحه‌ی بسم ا...
۴. صفحه‌ی معرفی سازمان حمایت کننده (بانک شهر) (الزامی)
۵. صفحه‌ی عنوان فارسی مشابه طرح روی جلد
۶. صفحه‌ی تأییدیه هیئت داوران (تصویب نامه)
۷. صفحه‌ی تقدیم (اختیاری)
۸. صفحه‌ی سپاسگزاری (اختیاری)
۹. صفحه‌ی فهرست مطالب: به ترتیب شامل عنوان و شماره صفحات کلیه مطالب مندرج در پایان نامه می‌باشد.
۱۰. صفحه‌ی فهرست جدول‌ها (در صورت نیاز)
۱۱. صفحه‌ی فهرست شکل‌ها (در صورت نیاز)
۱۲. صفحه‌ی فهرست نقشه‌ها/ سایر فهرست‌ها (در صورت نیاز)
۱۳. چکیده فارسی: شامل خلاصه‌ای از مسئله مورد تحقیق، بیان روش یا روش‌های به کار گرفته شده، مواد یا ابزار، نتایج به دست آمده و پیشنهادات است. چکیده به هر دو زبان فارسی (در ابتدا) و انگلیسی (در انتها) نگاشته می‌شود و برای پایان نامه‌های انگلیسی بالعکس عمل می‌شود. چکیده بهتر است در یک صفحه تنظیم شود.
۱۴. متن اصلی پایان نامه که شامل موارد زیر می‌باشد:

- فصل اول: مقدمه (طرح موضوع پژوهش، اهمیت آن و...)
- فصل دوم: مروری بر پیشینه پژوهش
- فصل سوم: روش پژوهش و ابزار و مواد
- فصل چهارم: تجزیه و تحلیل

– فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری، خلاصه و پیشنهادات

✳️ تذکر: این نحوه تنظیم عناوین فصول پیشنهادی بوده و بر اساس رشته و موضوع مورد پژوهش، در صورت لزوم می تواند تغییر یابد.

۱۵. فهرست منابع و مأخذ

۱۶. پیوست ها (در صورت نیاز)

۱۷. چکیده انگلیسی ABSTRACT

۱۸. صفحه ی انگلیسی مشابه طرح روی جلد انگلیسی

۱۹. صفحه سفید

۲۰. جلد پشت پایان نامه (زرکوب) زبان انگلیسی شامل آرم دانشگاه، نام دانشگاه، عنوان پایان نامه، استاد راهنما، دانشجو، ماه و سال میلادی می باشد.

۲۱. عطف پایان نامه: شامل عنوان پایان نامه، نام و نام خانوادگی دانشجو و ماه و سال تحصیلی می باشد.

۱- راهنمای نگارش فصول پایان نامه

این نحوه تدوین و تنظیم فصول پیشنهادی بوده و بر اساس رشته و موضوع مورد پژوهش، در صورت لزوم می‌تواند تغییر یابد.

فصل اول: کلیات تحقیق

این فصل شامل بیان مسئله، ضرورت انجام تحقیق، اهداف و فرضیه‌های پژوهش، تعریف متغیرها و تعریف اصطلاحات است.

- بیان مسئله به معنای توصیف و توجیه موضوع پژوهش است. در این قسمت باید به این سؤال جواب داده شود که چرا مسئله پژوهش مسئله‌ای است که باید مورد تحقیق علمی قرار گیرد. اصل کلی در بیان مسئله رعایت یک روند منطقی است به طوری که شروع آن با مشکل و ختم آن باهدف تحقیق می‌باشد. در بیان مسئله معلوم می‌شود که: بروز و شیوع مشکل چقدر است؟ چه کسانی را در بر می‌گیرد؟ این موضوع از چه زمانی و به چه ترتیبی در جامعه به صورت مسئله در آمده و چه تحولی داشته است؟ دلایل احتمالی مشکل چیست؟ چه راه‌هایی تا کنون بکار رفته است؟ و تا چه اندازه موفق بوده است و چرا این روش انتخاب شده است؟ لازم است عوارض ناشی از تداوم مشکل و فواید ناشی از اجرای تحقیق و کاربرد آن به روشنی مطرح گردد.
- اهداف باید صریح، روشن، بدون ابهام و واقع بینانه باشد و به صورت منطقی و با افعال رفتاری بیان شود. اهداف باید با عنوان، بیان مسئله، فرضیه و سؤالات پژوهش هماهنگ باشد.
- فرضیه و سؤالات به صورت یک جمله خبری و حتی المقدور جهت دار نوشته شود و حاوی یک پیشگویی باشد و زیربنای علمی داشته باشد.
- در تعریف نظری متغیرها باید از یک مرجع معتبر استفاده نمود و به طور دقیق و واضح و با کلمات ساده آن را تعریف کرد. در تعریف عملی متغیر به صورت واقعیاتی قابل اندازه گیری با کلمات ساده و واضح بیان شود.

فصل دوم: مروری بر تحقیقات انجام شده

مروری بر مطالعات به منظور دستیابی به جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش است که برای محقق فرصتی فراهم می‌سازد تا درک کند در این زمینه چه کارهایی انجام شده و چه اطلاعاتی در این زمینه وجود دارد و او باید از کجا شروع کند و یا چه کاری و چگونه کار را انجام دهد. در نهایت مبتنی بر مرور بر مطالعات در قالب یک چارچوب نظری تدوین می‌گردد. به طور کلی می‌توان گفت چارچوب نظری پایه‌ای است که تمام طرح و پروژه مطالعاتی بر روی آن قرار داده می‌شود. معمولاً چارچوب نظری بر اساس مبانی نظری (نظریه‌های صاحب نظران)، کارهای مطالعاتی پیشین (داخلی-خارجی)، دانش و تجربه محقق تنظیم می‌گردد.

این فصل متناسب با نوع رشته شامل روش پژوهش، جامعه پژوهش، محیط پژوهش، نمونه پژوهش، روش نمونه‌گیری، حجم نمونه و روش محاسبه آن، مشخصات واحد پژوهش و معیارهای ورود و خروج مطالعه، توضیح ابزار گردآوری اطلاعات و روایی و پایایی ابزار، روش گردآوری اطلاعات، روش تجزیه و تحلیل داده‌ها، محدودیت‌های پژوهش و ملاحظات اخلاقی است.

فصل چهارم: نتایج

این فصل شامل بیان نتایج حاصل از تحقیق است. مطالب این بخش تنها بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش تنظیم می‌گردد و شامل اطلاعات نوشتاری، جداول و نمودارها می‌باشد. ضروری است یافته‌ها در ابتدا با جملات ساده و روان بیان شده و برای بیان جزئیات به جداول و نمودار استناد شود.

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

این فصل شامل بحث، تفسیر، نتیجه‌گیری، جمع‌بندی و پیشنهادات است. قسمت اول بحث پاسخ به سؤالات پژوهش است سپس نتایج با یافته‌های دیگر محققین مقایسه می‌گردد و دلایل تفاوت ذکر می‌شود.

در این فصل باید به یافته‌های مهم و شاخص پایان‌نامه با دلایل منطقی و علمی اشاره شود و تنها نتایجی مورد بحث قرار گیرد که در فصل نتایج به آن اشاره شده است. نتیجه‌گیری در آخر بحث آورده می‌شود. در این قسمت نتایج اختصاصی و مهم به صورت دسته‌بندی ارائه می‌گردد، طوری که خواننده پایان‌نامه با خواندن آن بتواند یافته‌های مهم پایان‌نامه را به دست آورد.

در قسمت پیشنهادات به مسائل بی‌جواب در رابطه با تحقیق انجام شده اشاره می‌شود و پیشنهادهایی برای تحقیقات بعدی به استناد نتایج به دست آمده در این تحقیق ارائه می‌شود. در حقیقت در این بخش زمینه‌های تحقیقاتی جدید پیش روی محققان گذاشته می‌شود.

۲- راهنمای نگارش منابع

در این قسمت نحوه ارجاع منابع در متن پایان نامه، مانند (کتاب، مقاله، مصاحبه، اینترنت و ...) و همچنین نگارش فهرست منابع مورد استفاده در گزارش ارائه شده است.

الف) نحوه ارجاع منابع در متن

- برای ارجاع منابع در متن پایان نامه به ترتیب نام خانوادگی نویسنده و سال آورده می‌شود (حقانی، ۱۳۸۷)
 - ✽ این نحوه ارجاع منابع در متن با توجه به نوع دانشگاه متفاوت بوده و در مواردی ذکر صفحه نیز ضروری است (حقانی، ۱۳۸۷: ۴۹).
- در صورتی که نویسندگان منبع مورد نظر دو نفر باشند نام خانوادگی هر دو نویسنده ذکر می‌شود (مردوخی و جهانگیری، ۱۳۸۷).
- در صورتی که نویسندگان منبع مورد نظر بیش از دو نفر باشند بعد از نام نویسنده اول " و همکاران " ذکر می‌شود (حسینی و همکاران، ۱۳۸۵).
- در مورد منابع انگلیسی نام خانوادگی نویسنده (نویسندگان) به فارسی مانند موارد فوق آورده می‌شود (اسمیت و همکاران، ۲۰۰۴). آنجا که برای اولین بار در متن، نام فارسی نویسنده منبع انگلیسی ذکر می‌شود نام خانوادگی آن به زبان انگلیسی به صورت پاورقی آورده شود (در پاورقی به صورت Smith et al.).
- ✽ این نحوه ارجاع منابع انگلیسی در متن با توجه به نوع دانشگاه متفاوت بوده و در مواردی ذکر منابع انگلیسی در متن به زبان انگلیسی درج می‌شود.
- چنانچه در ابتدا یا اواسط جمله به منبعی ارجاع داده شود فقط سال در داخل پرانتز قرار می‌گیرد. حقانی (۱۳۸۷)
- چنانچه در پایان جمله به منبعی ارجاع داده شود نام خانوادگی نویسنده (نویسندگان) و سال در داخل پرانتز قرار می‌گیرد.
- چنانچه در پایان جمله به چند منبع ارجاع داده شود منابع با « ؛ » از یکدیگر جدا می‌شوند. (حقانی، ۱۳۸۷؛ حسینی و همکاران، ۱۳۸۵)

ب) نحوه نگارش فهرست منابع

- ابتدا منابع فارسی و سپس منابع غیرفارسی آورده می‌شود.
- ترتیب نوشتن منابع بر حسب حروف الفبای فارسی و انگلیسی (حروف الفبای نام خانوادگی نویسنده) می‌باشد.
- در صورتی که چندین منبع از یک نویسنده استفاده شود ترتیب نگارش منابع از سال قدیم به جدید و منابع منفرد نویسنده می‌باشد.
- ترتیب نوشتن مشخصات هر منبع به صورت زیر باشد:
 ۱. نام خانوادگی نویسنده
 ۲. نام کوچک نویسنده
 ۳. سال انتشار
 ۴. عنوان کتاب، مقاله، گزارش، پایان‌نامه یا رساله
 ۵. نام ناشر، مجله، سمینار یا مؤسسه علمی که مقاله در آن چاپ شده و یا نام دانشگاهی که پایان‌نامه در آنجا ارائه گردیده است
 ۶. شماره صفحاتی که مطلب مورد نظر از آن استخراج شده است.

نمونه‌هایی از شیوه نگارش فهرست منابع:

مقاله

- نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال انتشار. عنوان کامل مقاله. نام کامل مجله، شماره جلد مجله: صفحه شروع تا صفحه ختم مقاله.
 - معتمدی شلمزاری ع، اژه‌ای ج، آزاد فلاح پ، کیامنش ع. ۱۳۸۱. بررسی نقش حمایت اجتماعی در رضایتمندی از زندگی، سلامت عمومی و احساس تنهایی در بین سالمندان بالاتر از ۶۰ سال. مجله روان‌شناسی، ۲۲: ۱۳۳-۱۱۵.
 - Cummings EM, Davis PT. ۲۰۰۲. Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, ۴۳:۳۱-۳۶.
- ✽ فقط حرف اول کلمه اول عنوان مقاله به صورت بزرگ نوشته می‌شود.
- ✽ حرف اول تمام کلمات نام مجله به استثنای حروف اضافه نیز به صورت بزرگ نوشته می‌شود.
- ✽ برخی از رشته‌های علوم انسانی که از سبک APA استفاده می‌کنند نام مجله به صورت مورب (ایتالیک) نوشته می‌شود.

همایش‌ها

- نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال ارائه. عنوان مقاله. عنوان همایش یا کنگره بطور کامل، محل برگزاری، ماه و روزهای برگزاری، صفحه شروع تا صفحه ختم مقاله در کتاب مجموعه مقالات.
- رئیسی ع، لاسمی ی. ۱۳۷۹. بررسی میکروفاسیس‌ها، محیط رسوبی و سکانس‌های سازند آسماری. مجموعه مقالات چهارمین همایش انجمن زمین‌شناسی ایران، تبریز، دانشگاه تبریز، ۱۰-۸ شهریور، ص ۱۸۱-۱۷۹.
- Huang H, Shen LR, Zhang R. ۲۰۰۵. A prediction framework for cardiac resynchronization therapy via ۴D cardiac motion analysis. *Proceeding of ۸th*

کتاب

۱- وقتی نویسنده کل کتاب یک یا چند نفر باشند:

- نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال انتشار. عنوان کامل کتاب. شماره چاپ. محل یا شهر محل انتشار: اسم ناشر، تعداد کل صفحات کتاب.
 - سرمد ز، بازرگان ع، حجازی ا، ۱۳۸۱. روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه، ۲۵۰ صفحه
 - Morrice C. ۱۹۹۹. Quantitative Approach to Business Studdies. ۵th edn, London: Financial Times Pitman Publishing, ۶۵۰ p.

۲- اگر کتاب ترجمه شده است نام مترجم پس از عنوان کتاب بیان شود:

- کاپلان ه و، سادوک ب. ۱۳۸۵. خلاصه روان پزشکی: علوم رفتاری - روان پزشکی. ترجمه ن پورافکاری، جلد دوم، تهران: شهر آب، ۲۳۰ صفحه.
- ۳- اگر نویسنده فصلی از کتاب با نویسنده کتاب متفاوت باشند:
 - نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان) کل کتاب. سال انتشار. عنوان کتاب. نام خانوادگی نویسنده (گان) حرف اول نام کوچک نویسنده (گان) فصل مربوطه، عنوان فصل مربوطه. شماره چاپ. محل یا شهر محل انتشار: اسم ناشر، صفحه شروع تا صفحه ختم فصل مورد نظر.
 - فرهنگ م. بیماریهای آلرژیک کودکان، ۱۳۶۴. در: مسایل روزمره طب اطفال. گردآورنده م توکلی، تهران: دانشجو، ص ۱۴۰-۱۲۵.
 - Phillips SJ, Whisnant JP. ۱۹۹۵. Hypertension and stroke. In: JH Laragh, BM Brenner (Eds). Hypertension: Pathophysiology, Diagnosis, and Management. ۲nd edn., New York: Raven Press, pp: ۴۶۵-۴۷۸.

پایان نامه

- نام خانوادگی و حرف اول نام کوچک نویسنده سال. عنوان کامل پایان نامه. نوع پایان نامه، نام دانشکده و دانشگاه.
- بشارت م. ۱۳۷۹. رابطه سبک‌های دلبستگی با انواع مکانیزم‌های دفاعی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران.
- Wilson LR. ۱۹۹۷. The ecology and management of honeyeaters in northern New Zealand. MSc thesis, University of Auckland, Auckland, New Zealand.

گزارش علمی یا فنی

- نام خانوادگی و حرف اول نام کوچک نویسنده (گان). سال انتشار. عنوان گزارش. نام مؤسسه، سازمان یا دانشگاه، شماره گزارش.
- * در صورتیکه گزارش، نویسنده مشخصی نداشته باشد بجای نام نویسنده (گان) نام سازمان یا مؤسسه مربوطه نوشته می‌شود.
- منصوری س. ۱۳۶۴. بررسی خوردگی در محیط‌های پوشیده. دانشکده مهندسی مواد دانشگاه صنعتی اصفهان، گزارش علمی شماره ۳۳.
- Smith P, Golladay K. ۱۹۹۴. Payment for durable medical equipment billed during skilled nursing facility stays. Final report. Dallas, Texas: Department of Health and Human Services, Office of Evaluation and Inspections, Report No: HHSIGOE۱۶۹۲۰۰۸۶۰.

سایت اینترنتی

- نام خانوادگی و حرف اول نام کوچک نویسنده یا شرح پدید آورنده یا نام پایگاه. سال نشر یا آخرین تاریخ به‌روز رسانی. عنوان. آدرس کامل دسترسی (Available from). تاریخ دسترسی شامل، ماه و روز.
مثال پایگاه اینترنتی:
- Reserve Bank of Australia. ۲۰۰۷. Statements on monetary policy. Available from: http://www.rba.gov.au/Publications_AndResearch/Statements_On_Monetary_Policy/index.html [Accessed 6 February 2007].
مثال مقاله در مجلات الکترونیک:
- Christensen P. ۲۰۰۴. The health – promoting family: A conceptual framework for future research. Journal of Social Science and Medicine [online], Vol. ۵۹, No, ۲, pp: ۲۲۳-۲۴۳. Available from: <http://www.Sciencedirect.com/science/journal/۰۲۷۷۹۵۳۶> [Accessed 5 May 2004].

«ویرایش و نکات فنی پایان نامه و رساله»

یک پایان نامه باید دارای شکل و قطع مناسب و ظاهری آراسته باشد، نویسنده پایان نامه باید در مواردی از قبیل: رعایت اصول و ارکان علمی در تدوین پایان نامه و در مجموع انسجام کلی در متن؛ رعایت اصول شکلی پایان نامه مطابق با دستورالعمل‌های نگارش پایان نامه‌ها (نوع و سایز قلم، فاصله بین خطوط، طول مقاله‌ها و...)؛ رعایت اصول و قواعد نگارش در تدوین پایان نامه (املاء و انشاء صحیح کلمات، شیوایی، روایی، اصطلاحات علمی، سازمان‌دهی، زمان افعال) توجه و دقت کافی مبذول دارد.

با توجه به تفاوت در شیوه‌های تدوین و نگارش پایان نامه در مؤسسات آموزشی و دانشگاهی کشور؛ در خصوص نکات فنی و ویرایشی متن اعم از: رنگ و جنس جلد، اندازه و نوع قلم مورد استفاده، حاشیه‌بندی و فاصله گذاری، نحوه شماره گذاری و عنوان بندی (صفحات، بخش‌ها، جدول‌ها، شکل‌ها، فرمول‌ها و...)، روابط ریاضی و فرمول‌ها، پاورقی یا زیرنویس، درج لغات لاتین در متن فارسی و پیوست‌ها مبتنی بر ضوابط و دستورالعمل تدوین پایان نامه هر یک از مراکز دانشگاهی و آموزشی می‌باشد و در صورت لزوم می‌تواند تغییر یابد.